

Vejledning til Vejloven

Gravearbejder og ledninger

December 2015

Gravearbejder og ledninger

Introduktion

Med den nye vejlov er der indført en række nye regler, der skal sikre, at vejarbejder og ledningsarbejder forsøges koordineret, således at de perioder, hvor vejen er helt eller delvist afspærret for almindelig færdsel, bliver så få og så korte som muligt af hensyn til en smidig afvikling af færdslen.

Derfor er der i den nye vejlov peget på, at de vilkår, som vejmyndigheden kan fastsætte i forbindelse med meddelelse af gravetilladelser, kan være et særdeles effektivt redskab til at sikre, at gravearbejder på vejens areal afsluttes til fastsat tid og på en måde, så vejen ikke har lidt skade ved opgravningen.

Formålet er ikke, at der skal placeres færre ledninger i vejens areal, men at det sker på en smartere måde.

Reglerne om opgravning m.v. kan i korthed beskrives sådan:

- Ledningsejeren skal have tilladelse til at grave i vejens areal.
- Ledningsejeren eller vejmyndigheden skal undersøge mulighederne for koordinering af arbejdet med andre ledningsejere i samme areal eller med vejmyndigheden. Dette skal ske, inden der træffes beslutning om opgravning m.v.
- Vejmyndigheden kan fastsætte saglige vilkår for sin tilladelse.
- Ledningsejeren har ret til at komme gratis i jorden.
- Vejmyndigheden kan kræve, at en ledning eller et ledningselement flyttes eller fjernes, hvis dette er nødvendigt af hensyn til udførelse af de opgaver, en vejmyndighed lovligt skal eller kan varetage inden for vejens areal.
- Ledningen ligger som udgangspunkt på gæsteprincippet. Det vil sige, at ledningsejeren skal flytte sin ledning for egen regning, når vejmyndigheden beder vedkommende herom af hensyn til gennemførelsen af et arbejde i vejens areal. I tilfælde af uenighed mellem ledningsejeren og vejmyndigheden (arealejeren), er det ledningsejeren, der skal bevise, at ledningen ikke ligger som gæst.

Med hensyn til de tre sidste punkter henvises til afsnittet om "Til dig som sagsbehandler - [Gæsteprincippet](#)".

Retsgrundlaget

Vejlovens regler om opgravning og ledninger

Reglerne om gravetilladelser og koordinering af gravearbejder findes i vejlovens kap. 9, §§ 73-79 og § 83.

Opgravning m.v.

§ 73. Der skal søges om vejmyndighedens tilladelse, inden der foretages forandringer, herunder opgravning m.v., på en offentlig vejs areal. Uopsættelige reparationsarbejder på ledninger kan dog udføres uden tilladelse, når der snarest herefter sker anmeldelse til vejmyndigheden.

Stk. 2. Der skal søges om vejmyndighedens tilladelse, inden der graves, pløjes eller udføres andre lignende foranstaltninger så tæt ved vejarealet, at vejarealet, vejafmærkninger eller skelsten m.v. beskadiges.

Stk. 3. Det kræver vejmyndighedens tilladelse at foretage udgravning eller påfyldning nærmere vejens areal end 3 m samt nærmere vejens areal end svarende til to gange højdeforskellen mellem udgravningen eller påfyldningen og vejens areal.

Stk. 4. Der skal søges om Vejdirektoratets tilladelse, inden der anbringes langsgående ledninger på eller i arealer af statsveje, der er anlagt eller udbygget som motorveje.

Stk. 5. Tilladelser efter stk. 1-4 er altid betinget af, at indehaveren af tilladelsen reetablerer vejarealet efter vejmyndighedens anvisninger, medmindre andet er aftalt mellem vejmyndigheden og indehaveren af tilladelsen. Tilsvarende gælder uopsættelige reparationsarbejder, jf. stk. 1.

Stk. 6. Den, som ved offentlige veje og offentlige veje under anlæg, iværksætter byggeri, udgravning eller opfyldning, skal træffe de foranstaltninger, der efter arbejdets art og omfang er nødvendige for at afværge fare eller ulempe for færdslen, herunder sikring mod udskriden eller beskadigelse af vejarealet eller af de ledninger, kabler, standere m.v., der er anbragt i arealet. Hvis jordbundens art nødvendiggør det, kan vejmyndigheden stille krav om iagttagelse af særlige sikkerhedsforanstaltninger eller om en mindre skråningshældning eller fastsætte en større afstand fra vejen, inden for hvilken udgravning eller opfyldning ikke må foretages.

Stk. 7. Transportministeren kan fastsætte nærmere regler om, at visse typer gravearbejder kan undtages fra kravet om tilladelse efter stk. 1-4, og regler om udførelse af gravearbejde m.v. Transportministeren kan endvidere fastsætte nærmere regler om proceduren for ansøgning om tilladelse efter stk. 1-4, ansøgningsfrister, frister for vejmyndighedernes behandling af ansøgninger efter stk. 1-4 og de krav, vejmyndighederne kan stille til ansøgninger om tilladelse efter stk. 1-4.

Koordinering af gravearbejder, ansøgningsprocedure m.v.

§ 74. Den, der planlægger at ansøge om tilladelse til at foretage forandringer, herunder opgravning m.v., på en offentlig vejs areal, jf. § 73, stk. 1-4, skal så tidligt som muligt drøfte det planlagte arbejde med andre graveaktører med henblik på at undersøge, om flere gravearbejder kan koordineres.

Stk. 2. En graveaktør eller vejmyndighed skal efter anmodning oplyse om de grave- eller anlægsarbejder efter § 73, der enten er udstedt tilladelse til, som afventer tilladelse, eller som der inden for de næste 6 måneder forventes indgivet en første ansøgning om tilladelse til.

Stk. 3. Overholder en graveaktør eller vejmyndighed ikke koordineringsforpligtelsen, jf. stk. 1, og oplysningsforpligtelsen, jf. stk. 2, skal den pågældende dække de dokumenterede tab eller meromkostninger, som vejmyndigheden eller andre graveaktører lider som følge af den manglende koordinering.

Stk. 4. Transportministeren fastsætter nærmere regler om de oplysninger, der skal gives efter stk. 2, om koordinering af gravearbejder efter stk. 1, om offentliggørelse af oplysninger om planlagte arbejder og tilladelser m.v., og om fordeling af udgifterne til gravearbejder, erstatning m.v., i forbindelse med at flere graveaktører har udnyttet samme opgravning af vejarealet.

§ 75. En ansøgning efter § 73, stk. 1-4, skal indeholde oplysning om resultatet af de drøftelser og undersøgelser, der fremgår af § 74, og eventuelle muligheder for at koordinere flere gravearbejder.

Vilkår for gravetilladelser

§ 76. Vejmyndigheden kan lade tilladelser efter § 73, stk. 1-4, være betinget af vilkår, jf. stk. 2.

Stk. 2. Der kan bl.a. fastsættes vilkår om:

- 1) Længde og bredde på åbne grave.
- 2) Frist for gennemførelse af det tilladte gravearbejde.

- 3) Tidspunkter for arbejdets udførelse.
- 4) Vejafmærkning, hensyn til vejens naboer og miljømæssige hensyn.
- 5) At indehaveren af en tilladelse skal tåle, at andre får tilladelse til at udnytte samme opgravning til at udføre egne arbejder i eller over vejarealet inden for det i tilladelsen fastsatte tidsrum. Vejmyndigheden kan i den forbindelse fastsætte nye vilkår for det samlede arbejde, herunder om fordeling af graveudgifterne.
- 6) Bod ved forsinkelser.

Stk. 3. Overholdes tilladelsen eller vilkårene ikke, kan vejmyndigheden meddele påbud om lovliggørelse af forholdet. Hvis vejmyndighedens påbud og vilkår efter denne bestemmelse ikke efterkommes inden for en af vejmyndigheden fastsat frist, kan vejmyndigheden lade arbejdet udføre for graveaktørens regning eller forlænge fristen.

Stk. 4. Indtil 2 år efter at vejmyndigheden har udført vedligeholdelsesarbejde på en offentlig vej, kan vejmyndigheden betinge en gravetilladelse af, at den, der modtager tilladelsen, dækker ethvert tab, som påføres vejmyndigheden som følge af gravearbejdet. Dette kræver dog, at vejmyndigheden senest 6 måneder før igangsættelse af vedligeholdelsesarbejdet har offentliggjort dette, og at vejmyndigheden har afholdt et møde før igangsættelsen med graveaktører, der har anmodet herom, med henblik på at undersøge mulighederne for at koordinere vedligeholdelsesarbejdet med andre planer vedrørende den pågældende vejstrækning.

Stk. 5. Transportministeren fastsætter nærmere regler om fastlæggelse af bod ved forsinkelser, jf. stk. 2, nr. 6.

Ledningsarbejder

§ 77. Arbejder på ledninger i eller over offentlige veje og stier, herunder om nødvendigt flytning af ledninger, i forbindelse med arbejder, der iværksættes af vejmyndigheden inden for rammerne af de formål, som vejmyndigheden kan varetage, betales af ledningsejeren.

Stk. 2. Stk. 1 finder ikke anvendelse, hvis andet er særligt bestemt ved aftale, kendelse afsagt af en ekspropriationskommission nedsat i henhold til lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom eller afgørelse truffet af en kommunalbestyrelse efter vandforsyningslovens §§ 37 og 38, jf. § 40.

Stk. 3. Foretages der i forbindelse med et statsvejsanlæg arbejder på en kommunalt eller fælleskommunalt ejet ledning placeret i en kommunevej, afholder staten udgifterne til dette ledningsarbejde. Udgifter til senere arbejder på disse ledninger er dog omfattet af stk. 1.

§ 78. Arbejder på ledninger i eller over offentlige veje udføres af vedkommende ledningsejer, medmindre andet er særligt aftalt.

Stk. 2. Vejmyndigheden kan kræve selv at udføre vejarbejder i forbindelse med ledningsarbejder, hvis

- 1) der er behov for at koordinere ledningsarbejdet med andre arbejder på vejarealet,
- 2) ledningsejeren ikke overholder vilkår stillet i forbindelse med en tilladelse eller
- 3) arbejdets udførelse kræver særlig faglig ekspertise.

Stk. 3. Vejdirektoratet kan i særlige tilfælde lade ledningsarbejder udføre for ledningsejerens regning, når ledningsejeren trods indskærpelse af vilkårene for gravetilladelsen ikke overholder disse. Vejdirektoratet kan i dette tilfælde medregne et administrationstillæg efter § 30.

Vejmyndighedens pligt til at koordinere vej- og ledningsarbejder

§ 79. I forbindelse med en vejmyndigheds arbejder efter § 77, der iværksættes af vejmyndigheden inden for rammerne af de formål, som vejmyndigheden kan varetage, skal vejmyndigheden tage hensyn til ledninger i eller over vejarealet.

Stk. 2. Vejmyndigheden skal så tidligt som muligt drøfte et planlagt arbejde med ledningsejeren med henblik på at undersøge, hvordan arbejdet kan tilrettelægges på den mest hensigtsmæssige måde for vejmyndigheden og ledningsejeren.

Stk. 3. Opnås der ikke enighed mellem vejmyndigheden og ledningsejeren, kan vejmyndigheden efter at have meddelt ledningsejeren, at det planlagte arbejde påbegyndes, gennemføre arbejdet og kræve nærmere bestemte ledningsarbejder udført af ledningsejeren.

Stk. 4. Vejdirektoratet kan i særlige tilfælde lade de ledningsarbejder, der er nævnt i stk. 3, udføre for ledningsejerens regning. Vejdirektoratet kan i dette tilfælde opkræve et administrationstillæg efter § 30.

Stk. 5. Tvister om betaling for arbejder på eller af hensyn til ledninger kan indbringes for transportministeren efter § 133, stk. 2 og 3.

Digital ansøgningsprocedure

§ 83. Ansøgning efter § 73, stk. 1-4, § 80, stk. 1, og § 82 skal indgives til vejmyndigheden ved anvendelse af den digitale løsning, som vejmyndigheden stiller til rådighed (digital selvbetjening). Ansøgninger, der ikke indgives ved digital selvbetjening, afvises af vejmyndigheden, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Vejmyndigheden skal, hvis den finder, at der foreligger særlige forhold, der gør, at ansøgeren ikke må forventes at kunne anvende digital selvbetjening, tilbyde, at ansøgningen kan indgives på anden måde end ved digital selvbetjening efter stk. 1. Vejmyndigheden bestemmer, hvordan en ansøgning omfattet af 1. pkt. skal indgives, herunder om den skal indgives mundtligt eller skriftligt.

Stk. 3. Vejmyndigheden kan helt ekstraordinært ud over i de tilfælde, der er nævnt i stk. 2, undlade at afvise en ansøgning, der ikke er indgivet ved digital selvbetjening, hvis der ud fra en samlet økonomisk vurdering er klare fordele for vejmyndigheden ved at modtage ansøgningen på anden måde end digitalt.

Stk. 4. En digital ansøgning anses efter denne lov for at være kommet frem, når den er tilgængelig for vejmyndigheden.

Forarbejder

Forarbejderne til bestemmelserne i §§ 73 til 79 findes dels i lovforslaget til [L20 af 8. oktober 2014](#), de særlige bemærkninger til §§ 73-79 og transportministerens svar til Transportudvalget på [spørgsmålene 1, 4, 8-12, 14 og 16](#).

Forarbejderne til bestemmelserne i § 83 findes i lov nr. 552 af 2. juni 2014 om ændring af forskellige lovbestemmelser om ansøgninger, meddelelser, anmodninger og erklæringer til offentlige myndigheder – finansministerens lovforslag [L158 af 18. marts 2014](#), de almene bemærkninger, navnlig pkt. 4.4.6., og de særlige bemærkninger til lovforslagets §§ 13 og 14.

Bekendtgørelse

Transport- og Bygningsministeren har i [bekendtgørelse nr. 1650 af 16. december 2015 om gravearbejder i offentlige vejarealer og private fællesveje i byer og bymæssige områder](#) fastsat nærmere regler om, hvornår der skal søges om gravetilladelse m.m..

Til dig som borger

Grundlæggende vil vejmyndigheden og ledningsejerne det samme, nemlig at kunne forsyne den enkelte borger, husstand, med infrastrukturen (vand, gas, elektricitet, bredbånd, telefonforbindelse, kloakering osv.).

Selvom arbejderne som regel udføres på vejens areal, forsøger mange vejmyndigheder at gennemføre en borgerhøring eller borgerinformation, før tilladelsen til at igangsætte vej- eller ledningsarbejderne gives. Dette gør vejmyndighederne dels for at informere de berørte borgere, dels for at give vejmyndigheden mulighed for at fastsætte de rigtige vilkår for gravetilladelsen, f.eks. vilkår om køreplader

over åbne grave, således at grundejerne kan køre ind på deres ejendomme, vilkår om arbejdsperioder m.m., vilkår om afmærkning af gravestedet og arbejdsområdet osv.

Selvom om reglerne om gravetilladelse m.m. oftest anvendes mellem ledningsejere og vejmyndigheden, kan du som grundejer også i en situation, hvor du skal kende reglerne. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis du skal etablere en stikledning ud til ledningen i vejens areal, eller du ønsker og får tilladelse til at etablere en ny adgang fra din ejendom til vejen eller at ændre (udvide eller flytte) den bestående adgang. Hvis du får tilladelse til at arbejde i vejens areal, skal du være opmærksom på, at der kan ligge ledninger i arealet – ledninger du skal tage hensyn til.

Krav til ansøgningen

Hovedreglen er, at ansøgninger om tilladelse til at grave i vejens areal, skal sendes til vejmyndigheden digitalt. Det fremgår af vejlovens § 83.

De fleste vejmyndigheder har på deres hjemmeside oplyst nærmere om, hvordan du søger. Som eksempel henvises her til Vejdirektoratets hjemmeside, hvorfra du klikker dig over til [www.virk.dk](http://www.vejdirektoratet.dk/DA/vejsektor/vejregler-og-tilladelser/tilladelser/Sider/Graveans%c3%b8gning.aspx)

<http://www.vejdirektoratet.dk/DA/vejsektor/vejregler-og-tilladelser/tilladelser/Sider/Graveans%c3%b8gning.aspx>

Oplysning om klageadgang

Du kan klage over kommunalbestyrelsens afgørelse til Vejdirektoratet. Se nærmere [Klage til Vejdirektoratet](#)

Hvis du er ejer af en ejendom, der grænser til den offentlige vej, og du ønsker at klage over tilladelsen til ledningsejeren, skal du være særlig opmærksom på, at du skal være klageberettiget.

Du kan klage over Vejdirektoratets afgørelse vedrørende statsvejene til Transport- og Bygningsministeriets Departement, Vej- og Byggekontoret, Frederiksholms Kanal 27 F, 1220 København K – trm@trm.dk

Til dig som ledningsejer

Indledende bemærkninger

Selvom vejens areal tilhører vejmyndigheden anerkender vejmyndigheden, at ledningsejeren har en naturlig forventning om at kunne placere sine ledninger m.m. i eller over vejens areal med henblik på at fremføre sin infrastruktur til slutbrugeren – borgeren.

Vejmyndigheden skal således have gode og saglige, navnlig vejtekniske eller trafikale grunde, til at meddele afslag på en ansøgning om gravetilladelse.

Der kan også være den helt praktiske grund, at der ikke plads til ledningen i vejarealet, bl.a. fordi vejmyndigheden skal respektere de særlige tekniske forskrifter om ledningers indbyrdes placering.

Selvom der er plads i vejarealet, har ledningsejeren ikke krav på, at ansøgningen skal imødekommes præcist som ansøgt. Vejmyndigheden kan fastsætte saglige vilkår for sin tilladelse, herunder krav om samgravning, jf. § 76, stk. 2, nr. 5, eller tilladelse til at grave på et andet tidspunkt end ansøgt.

Koordinering

Reglerne om koordinering findes i vejlovens § 74. Bestemmelsen er ny og implementerer dele af [EP/Rdir 2014/61/EU af 15. maj 2014 om foranstaltninger for at reducere omkostninger ved etablering af højhastighedsnet til elektronisk kommunikation](#). Direktivet skal være implementeret senest 1. januar 2016.

Direktivet har som overordnet formål at gøre det nemmere og billigere for ledningsejerne at etablere højhastighedsbredbånd i EU. Størstedelen af omkostningerne forbundet med udrulning af højhastighedsbredbånd ligger i nedgravningen af kabler. Direktivet omfatter en række tiltag, der skal være med til at nedbringe omkostningsniveauet og skal medvirke til en mere effektiv udrulning. Dette skal ske gennem en hensigtsmæssig planlægning og koordinering af infrastrukturudrulningen, bl.a. gennem koordinering af grave- og anlægsarbejder mellem flere graveaktører, herunder på tværs af sektorer, og fælles udnyttelse af eksisterende fysisk infrastruktur på tværs af sektorer på forhandlede vilkår. Direktivet tager også sigte på at reducere den administrative byrde for dem, som vil udrulle højhastighedsbredbånd.

Vejmyndighederne, som stiller fysisk infrastruktur i form af bl.a. vejarealer til rådighed, er omfattet af direktivets definition af en netoperatør, og er derfor i relevant omfang forpligtet af direktivets regler, jf. direktivets art. 2, nr. 1b.

I direktivet er det endvidere forudsat, at flere graveaktører i samme vejareal kan bidrage til at reducere den enkelte ledningsejers omkostninger og være til gavn for fremkommeligheden. Samgravning ønskes derfor fremmet.

En åbenhed i form af offentliggørelse af tilladelser forventes at kunne fremme samgravning, idet andre ledningsejere via det elektroniske system kan blive opmærksom på gravearbejdet og tilrettelægge deres eget gravearbejde, så der søges om tilladelse til at grave samtidigt i samme vejareal. Det er Rådets og EU-Parlamentets opfattelse, at sådanne samfundsmæssige hensyn kan veje tungere end hensynet til ledningsejernes eventuelle ønske om at hemmeligholde gravearbejdet af konkurrencemæssige årsager.

Direktivet og vejlovens § 73 pålægger ikke vejmyndighederne at imødekomme enhver ansøgning om gravetilladelse og heller ikke enhver anmodning om koordinering af grave- og ledningsarbejder. Det er dog på den anden side klart forudsat i direktivet, at ledninger skal kunne placeres i offentligt ejede vejarealer. Vejmyndighederne forventes derfor at være imødekommende over for graveaktørernes og ledningsejernes ønsker og koordineringsforslag.

Direktivets bestemmelser om koordinering af forskellige ledningsarbejder og koordinering af ledningsarbejder og vejarbejder er i vejlovens § 74 og § 76, stk. 2, nr. 5, overført til at gælde alle ledningsarbejder og vejarbejder, medmindre transport- og bygningsministeren har bestemt andet, jf. § 73, stk. 7, og § 74, stk. 4. I sagens natur gælder dette ikke uopsættelige arbejder, jf. § 73, stk. 1, 2. pkt.

Ledningsejeren og vejmyndigheden har pligt til at undersøge koordineringsmulighederne med andre infrastrukturejere i det pågældende vejareal, inden en ansøgning om gravetilladelse fremsendes, jf. vejlovens § 74, stk. 1. Formålet er at sikre, at afbrydelse eller indskrænkninger i trafikafviklingen på den pågældende vej bliver så få som muligt og tidsmæssigt så klart afgrænsede som muligt.

Vejmyndighedens kendskab til mulighederne for at koordinere arbejderne i vejens areal skal gøre det muligt for vejmyndigheden på en økonomisk forsvarlig og trafikalt hensigtsmæssigt måde at fastsætte krav om samgravning, se § 76, stk. 2, nr. 5.

Loven indeholder ikke bindende regler om, hvordan koordinering skal være undersøgt og forsøgt, herunder tidsmæssige rammer for, hvilken udsættelse af gravearbejderne en graveaktør (direktivets netoperatør) skal tåle. Der vil i denne forbindelse kunne trækkes på de erfaringer, der er indvundet i branchen, fra denne type samarbejder og koordineringsbestræbelser. Transport- og Bygningsministeren kan dog fastsætte nærmere regler om disse emner. En ansøgning om gravetilladelse skal være vedlagt oplysning om undersøgelse af koordineringsmulighederne og resultatet af drøftelserne herom med andre graveaktører. Det fremgår af vejlovens § 75.

Koordinering bør ske så tidligt som muligt, så formålet med koordineringen og samarbejdet mellem infrastrukturejerne i vejarealet kan opnås. Såvel i direktivet som i vejlovens § 74, stk. 2, er graveaktørerne (ledningsejeren og vejmyndigheden) pålagt en pligt til at oplyse, hvilke grave- eller anlægsarbejder, der enten er ansøgt om, er meddelt tilladelse til, eller inden for de næste 6 måneder forventes at blive ansøgt om.

Hvis en graveaktør ikke overholder denne koordinerings- eller oplysningsforpligtigelse, kan pågældende ifalde et erstatningsansvar over for andre graveaktører, som kan godtgøre, at de har lidt et tab på grund af den manglende koordinering.

Gravetilladelser

Det kræver således vejmyndighedens tilladelse at grave, fjerne belægning eller foretage opfyldning inden for vejens areal. Vejlovens § 73, stk. 1 til 4 og 6, viderefører den tidligere vejlovs § 101 og § 106, stk. 5.

Ved vejens areal forstås det areal, som er udskilt i matriklen som vejareal. Hvis den offentlige vejs areal endnu ikke er udskilt i matriklen i overensstemmelse med vejlovens § 60, stk. 1, og § 61, stk. 1, er vejens areal det areal, som efter vejmyndighedens vurdering er taget i brug til vejformål, herunder eventuelle rabatter.

Som en ny bestemmelse fastslår vejlovens § 73, stk. 5, at gravearbejder inden for vejens areal altid er betinget af, at graveaktøren retablerer vejarealet efter endt arbejde. Med retablering må i almindelighed forstås, at vejen afleveres med de samme egenskaber og funktionalitet som før gravearbejdet. Vilket om retablering giver ikke vejmyndigheden hjemmel til at kræve, at ledningsejeren skal aflevere vejen i bedre stand, eller afholde udgifterne hertil, end vejen havde før opgravningen.

Vejmyndigheden kan dog konkret fravige vilkåret om retablering, f.eks. med henblik på at sikre samgravning eller at koordinere et ledningsarbejde med et vedligeholdelsesarbejde. I denne forbindelse bør den nærmere arbejds- og udgiftsfordeling mellem graveaktørerne eller graveaktøren og vejmyndigheden være fastlagt.

Vejlovens § 73, stk. 2, 3 og 6, giver endvidere vejmyndigheden mulighed for at regulere udnyttelsen af naboejendommene med henblik på at beskytte vejen, herunder vejens opbygning, og trafikken på vejen. Grundejeren må ikke uden vejmyndighedens tilladelse grave, pløje eller udføre andre lignende foranstaltninger, så tæt på vejens areal, at vejarealet, vejafmærkning eller skelsten m.v. beskadiges, jf. § 73, stk. 2.

I vejlovens § 73, stk. 3, udvides beskyttelseszonen til, at der ikke uden vejmyndighedens tilladelse må graves eller foretages opfyldning nærmere vejens areal end 3 meter. Pløjning er i denne sammenhæng ikke en gravning.

Hvis der er højdeforskel mellem udgravningen eller påfyldningen og vejens areal, skal grundejeren rykke sit grave- eller påfyldningsarbejde yderligere væk fra vejens areal svarende til 2 gange højdeforskellen mellem udgravningen/påfyldningen og vejens areal, medmindre vejmyndigheden giver tilladelse hertil. Det fremgår af vejens § 73, stk. 3, 2. led. Som illustration af denne regel henvises til nedenævnte bilag 1.

Endelig kan vejmyndigheden pålægge naboejeren at foretage særlige foranstaltninger på sin ejendom i forbindelse med byggeri, gravning og opfyldning med henblik på at beskytte trafikkanterne på vejen for fare eller ulempe, og fare for udskridning eller beskadigelse af vejarealet, jf. § 73, stk. 6.

Da bestemmelserne i vejlovens § 73, stk. 2, 3 og 6, er en erstatningsfri regulering af naboejendomme, skal vejmyndigheden være særlig opmærksom på muligheden for at fastsætte konkrete og saglige vilkår i forbindelse med regulering af, hvad naboejeren må foretage på sin ejendom, således at den beskyttelse af vejarealet, som disse bestemmelser skal tjene til, kan ske på en så skånsom måde som muligt for naboejeren.

Vilkår

Vilkår for en tilladelse skal være meddelt senest i forbindelse med meddelelsen af gravetilladelsen.

Vilkårene kan tjene mange forskellige saglige formål. Vejmyndigheden kan f.eks. have ønske om at finde et fornuftigt kompromis mellem at påføre vejens naboer og brugere så få gener som muligt ved gravearbejdet, opretholde en høj trafiksikkerhed, fremme trafikviklingen bedst muligt, beskytte sine investeringer i vejanlægget og samtidigt at bidrage til, at ledningsejeren kan føre sine ledninger frem til borgerne på en økonomisk og teknisk forsvarlig måde, der samtidigt sikrer, at ledningsejeren kan tilse og vedligeholde sine ledninger.

Opregningen af vilkår i § 76 er ikke udtømmende. Af andre vilkår kunne nævnes i tilladelsen at præcisere, hvor i vejarealet, herunder i hvilken dybde, ledningen må etableres. Dette gør det muligt at fremme sagsbehandlingen af senere ansøgninger om etablering af ledninger i vejarealet og at reducere risikoen for skade på de eksisterende ledninger i vejen.

Bestemmelsen om bod ved forsinkelser, vejlovens § 76, stk. 2, nr. 6, er ikke tænkt som en indtægtskilde for vejmyndighederne, men som et incitament til, at der opstilles realistiske perioder for gravetilladelser og for rettidig afslutning på gravearbejdet.

Boden bør også være et incitament til, at graveaktøren så hurtigt som muligt tager kontakt til vejmyndigheden, hvis der er forhold på stedet eller andre uforudsete og uforudsigelige omstændigheder, som indebærer, at en forsinkelse ikke vil kunne undgås, trods en forcering af arbejdet.

Forsinkelser kan ikke helt undgås, selvom det er professionelle aktører, der normalt arbejder inden for vejens areal. Men med en loyal og rettidig kontakt til de øvrige interessenter kan forsinkelser minimeres.

Transport- og Bygningsministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser om boden, jf. § 76, stk. 5. I de særlige bemærkninger til denne bestemmelse fremgår det, at det er hensigten, at bodens størrelse som fastsættes med udgangspunkt i årsdøgnstrafikken (ådt) ganget med 1 kr. Der kan pålægges bod for hver påbegyndt uge, hvor gravearbejdet er forsinket. F.eks. ville der kunne fastsætte en bod på 56.700 kr. pr. påbegyndt uge ved forsinkelser på H. C. Andersens Boulevard i København.

Hvor der ikke foreligger målinger af årsdøgnstrafikken, vil boden skulle fastsættes på et andet sagligt grundlag. Det kunne f.eks. være på baggrund af vejens betydning for trafikafviklingen i lokalområdet, den gene gravearbejdet vurderes at udgøre for vejens naboer, betydningen af at fristen overholdes pga. andre planlagte vej- eller ledningsarbejder i området.

For at undgå, at forsinkelser i færdiggørelsen af gravearbejder flyttes over på veje, herunder private fællesveje, med en lavere årsdøgnstrafik, vil der nødvendigvis at kunne udforme bodsbestemmelsen sådan, at der også her er incitament til at fastsætte realistiske frister og fremme arbejderne. Det kunne f.eks. i disse tilfælde være nødvendigt at fastsætte boden til 10-20 kr. gange årsdøgnstrafikken.

Det kunne også overvejes at operere med en minimumbod, f.eks. 15.000 kr. pr. påbegyndt uge – uanset årsdøgnstrafikken.

Under alle omstændigheder er der afgørende, at boden kan begrundes sagligt og at bodens størrelse er proportional med den gene, som trafikanterne påføres. Det sidste er naturligvis svært at opgøre, men må så sandsynliggøres. Men igen skal det understreges, at bodsbestemmelserne er et belastende vilkår, som kun bør fastsættes efter en konkret vurdering af nødvendigheden. Hvis vejmyndigheden har dårlige erfaringer med en bestemt entreprenør, bør vejmyndigheden først og fremmest tage kontakt til ledningsejeren og understrege, hvorfor myndigheden i denne situation vil føre tæt tilsyn og eventuelt kræve ugentlige indrapporteringer om arbejdets fremskridt, samt i det hele holde ledningsejeren ansvarlig for overholdelsen af de fastsatte vilkår.

Den såkaldte "*fredningsregel*" i § 76, stk. 4, er en ny bestemmelse i vejlovgivningen. Bestemmelsen har til formål at støtte op om og tilskynde til koordinering mellem vej- og ledningsarbejder og indbyrdes mellem ledningsejere, der har interesser i det pågældende vejareal. Bestemmelsen indebærer ikke, at vejmyndigheden kan afslå enhver graveansøgning i en toårig periode efter et vedligeholdelsesarbejde på vejen. Vejmyndigheden skal undersøge, hvorfor ledningsejeren ikke har anmeldt eller kunne annoncere sin interesse, da det påtænkte vejarbejde blev offentliggjort senest 6 måneder før igangsættelsen. Herefter må vejmyndigheden tage stilling til, om der kan meddeles gravetilladelse og eventuelle vilkår for gravetilladelsen.

Omvendt signalerer bestemmelsen til ledningsejeren, at denne skal have rigtig gode grunde til at ansøge om gravetilladelse i en vej, der lige er blevet vedligeholdt, og at ledningsejeren må påregne skærpede vilkår for sin tilladelse. Alt sammen for at beskytte vejmyndighedens investeringer i sit vejareal og for at tilgodese fremkommeligheden på vejene.

Krav til ansøgningen

Hovedreglen er, at ansøgninger om tilladelse til at grave i vejens areal, skal sendes til vejmyndigheden digitalt. Det fremgår af vejlovens § 83.

De fleste vejmyndigheder har på deres hjemmeside oplyst nærmere om, hvordan du søger. Som eksempel henvises her til Vejdirektoratets hjemmeside, hvorfra du klikker dig over til www.virk.dk

<http://www.vejdirektoratet.dk/DA/vejsektor/vejregler-og-tilladelser/tilladelser/Sider/Graveans%c3%b8gning.aspx>

Oplysning om klageadgang

Du kan klage over kommunalbestyrelsens afgørelse til Vejdirektoratet. Se nærmere [Klage til Vejdirektoratet](#)

Du kan klage over Vejdirektoratets afgørelse vedrørende statsvejene til Transport- og Bygningsministeriets Departement, Vej- og Byggekontoret, Frederiksholms Kanal 27 F, 1220 København K – trm@trm.dk

Du kan indbringe er uenighed med den kommunale vejmyndighed om de spørgsmål, der er reguleret i §§ 73, 77 og 78, som en tvist til transport- og bygningsministerens afgørelse, jf. vejlovens § 133, stk. 2.

Tvister mellem en kommunal vejmyndighed og en ledningsejer forberedes af Vejdirektoratet til ministerens afgørelse.

Tvister mellem Vejdirektoratet og en ledningsejer forberedes af Transport- og Bygningsministeriets Departement.

Til dig som sagsbehandler

Der må ikke graves i en offentlig vejs areal uden vejmyndighedens tilladelse. Det gælder selvfølgelig ikke for uopsættelige reparationsarbejder på ledninger. Men her gælder en regel om, at ledningsejeren snarest herefter underretter vejmyndigheden om, at der har været gravet i vejens areal. Disse regler er fastslået i vejlovens § 73, stk. 1.

Reglen er udtryk for, at vejens areal tilhører vejmyndigheden, og at vejmyndigheden har ret til at bestemme, hvem der skal grave m.m. på ejendommen, hvor og hvornår. Dermed sikres vejmyndigheden muligheden for at varetage hensynene til vejarealets primære formål, nemlig færdsel, og trafikafvikling og trafikafvikling på vejene.

Vejmyndighedens ejendomsret til arealet skal dog respektere, at andre – særligt ejere af anden infrastruktur – har en anerkendt forventning om, at de kan få tilladelse til at fremføre deres infrastruktur i vejens areal, i det omfang det ikke kolliderer med vejformål.

Med den nye vejlov er der indført nye regler, der skal sikre, at vejarbejder og ledningsarbejder søges koordineret, hvor det er muligt, således at de perioder, hvor vejen er helt eller delvist afspærret for almindelig færdsel, reduceres af hensyn til en smidig afvikling af færdslen.

Hvilke hensyn

Udfordringen for vejmyndigheden består i, at en række hensyn, der dels spiller sammen dels arbejder imod hinanden, skal inddrages i administrationen af gravetilladelser.

Vejmyndigheden skal først og fremmest sørge for, at dens veje er i god og forsvarlig stand af hensyn til færdsdens art og størrelse. Vejmyndigheden skal også beskytte de investeringer, der er lagt i vejene, altså beskytte vejkassen, belægning, andet vejudstyr osv.

Samtidig skal vejmyndigheden administrere sine veje på en sådan måde, at den udviser respekt for, at vejens naboer også har forventninger til, at de kan benytte vejen, først og fremmest som færdselsareal.

Ejerne af andre former for infrastruktur har ofte deres ledninger placeret i og over vejene, og de har en forventning om, at de kan etablere deres ledninger og tilse deres ledninger i vejene. I det tidligere omtalte bredbåndsdirektiv udtrykkes ligeledes en forventning om, at vejmyndighederne ved deres administration af vejene bidrager til en udbredelse af her specielt bredbånd med henblik på at fremme den økonomiske vækst og modernisering i Europa.

I [bredbåndsdirektivet](#) er der endvidere en forventning om, at sagsbehandlingen er effektiv og hurtig. Disse forventninger, der deles af ledningsejerne, skal kunne håndteres af vejmyndigheden samtidig med, at vejmyndigheden skal overholde reglerne om partshøring og i mange tilfælde gennemføre borgerhøringer/borgerorienteringer.

Disse hensyn understreger behovet for på et tidligt tidspunkt at gå i dialog med de mange medspillere på vejområdet, inden der træffes afgørelser om opgravning m.m. inden for vejens areal.

Partshøring

[Forvaltningslovens](#) almindelige partshøringsbestemmelser gælder for ansøgninger om gravetilladelser m.m.

Normalt vil vejens naboer ikke være parter i en graveansøgning.

Men efter omstændighederne kan gravearbejderne i vejens areal have et sådant omfang, at vejens naboer bliver parter i afgørelsen. Her tænkes specielt på den situation, hvor gravearbejderne afbryder naboens adgang til vejen. I et sådant tilfælde skal vejmyndigheden gennemføre en partshøring efter forvaltningslovens § 19, stk. 1.

I mange tilfælde gennemfører vejmyndigheden en borgerhøring eller borgerorientering, inden arbejderne i vejens areal besluttet. Herved får vejmyndigheden mulighed for at lave en forventningsafstemning med de berørte borgere, finjustere de vilkår, der skal fastsættes for gravetilladelse og giver borgerne mulighed for at indrette sig på en periode med lidt vanskeligere adgangsforhold til deres ejendomme eller virksomheder.

Vejmyndigheden bør derfor forsøge at tilrettelægge processen omkring en graveansøgning på en sådan måde, at partshøring af andre end ansøgeren kan gennemføres. Hvis kommunen ønsker en borgerhøring, bør der også være afsat tid hertil, inden gravetilladelsen skal foreligge.

Begrundelse

Afgørelser om gravetilladelser efter vejlovens § 73 er forvaltningsretlige afgørelser. Derfor gælder forvaltningslovens §§ 22 til 24 også for disse afgørelser.

Hvis ansøgeren ikke får fuldt ud medhold i sin ansøgning, f.eks. fordi der fastsættes vilkår ud over de helt sædvanlige og forventelige vilkår, skal vejmyndigheden begrunde sin afgørelse i overensstemmelse med forvaltningslovens § 24, det vil bl.a. sige, at særlige vilkår, f.eks. en bodsbestemmelse, skal begrundes.

Gæsteprincippet

Det almindelige – ulovfæstede – gæsteprincip er et gammelt princip. *Gæsteprincippet er betegnelsen for en udfyldende regel, der finder anvendelse i tilfælde, hvor der uden vederlag er givet tilladelse til at anbringe en ledning på en ejendom. Reglen indebærer, at ledningsejeren som "gæst" skal bekoste ledningsarbejder, der er nødvendiggjort af arealejerens ændrede benyttelse af det areal, hvor ledningen er anbragt.* (Højesteret, den 22. september 2009 – UfR 2009.2978H).

Det almindelige gæsteprincip har siden 1972 været lovfæstet i vejlovgivningen, nu i vejlovens § 77, stk. 1 og 2, samt privatvejslovens § 70. Den samfundsmæssige og samfundsøkonomiske udvikling har betydet, at gæsteprincippet eller dets nærmere afgrænsning i de seneste årtier er blevet præciseret ved en række domme afsagt vedrørende dets anvendelse på vejområdet.

Hvor der for blot få årtier siden var relativt få og klart definerede infrastrukturejere, og landets kommuner ofte drev forsyningsvirksomhed som en del af det kommunale system, er ledninger med få undtagelser i dag ejet i privat regi, og der er langt flere udbydere og leverandører af infrastruktur, hvilket har bidraget til en større interesse for gæsteprincippets anvendelse.

En ledning er gæst i et vejareal, hvis ledningen ejes af en anden juridisk person end vejmyndigheden, og gæsteprincippet ikke er aftalt væk. Det er således uden betydning, hvilket forsyningshensyn ledningen skal varetage, f.eks. vejbelysning.

På vejlovgivningens område kan en ledning, der er gæst i vejarealet, kræves fjernet, flyttet eller forstærket af ledningsejeren og på denne bekostning, når det er nødvendigt for vejmyndigheden med henblik på at forfølge de formål, der kan varetages med vejlovgivningen.

Omvendt har gæsten krav på, at vejmyndigheden i sin administration af vejarealet forsøger at undgå, at ledningsejeren pålægges pligter til flytning af sin ledning. Denne hensyntagen til ledningsejeren er en grundlæggende anerkendelse af, at ledningsejeren også leverer samfundsnyttig infrastruktur og har store investeringer i vejens areal. Derfor fremgår det nu udtrykkeligt af vejlovens § 79, at vejmyndigheden skal tage hensyn til ledningerne ved så tidligt som muligt at drøfte et planlagt arbejde i vejens areal med ledningsejerne med henblik på at undersøge, hvordan arbejdet kan tilrettelægges på mest hensigtsmæssig måde for vejmyndigheden og ledningsejeren.

Arbejderne på ledninger, som vejmyndigheden kræver fjernet, omlagt eller forstærket efter § 77, stk. 1, udføres af ledningsejeren, medmindre andet er aftalt eller bestemt, jf. vejlovens § 78, stk. 1.

Vejmyndigheden kan i en række tilfælde bestemme, at den udfører vejarbejderne i forbindelse med ledningsarbejderne – altså frigravning af ledningen og retablering af vejarealet. Bestemmelsen i § 78, stk. 2, forudsætter, at der foreligger særligt kvalificerede grunde, hvis vejmyndigheden ønsker at stille dette krav..

Bestemmelsen i vejlovens § 78, stk. 2, viderefører den tidligere vejlovs § 106, stk. 3. Bestemmelsen i den tidligere vejlovs § 106, stk. 3, blev senest præciseret ved § 1, nr. 5, i lov nr. 352 af 9. juni 1993 om

ændring af lov om offentlige veje og lov om private fællesveje. Her strammede Folketinget op på principperne om, hvornår vejmyndigheden kan kræve, at den udfører vejarbejderne. Det skyldtes en kritik af, at vejmyndighederne for hurtigt stillede dette vilkår, og at vejmyndighederne udførte arbejderne dyrere, end ledningsejerne selv gjorde. Der er med den nye vejlovs § 78, stk. 2, ikke tilsigtet ændringer i forhold til 1993.

Bestemmelsen i vejlovens § 78, stk. 3, er ny og gælder kun for statsvejene. Vejdirektoratet kan i særlige tilfælde lade ledningsarbejder udføre for ledningsejerens regning, når ledningsejeren trods indskærpelse af vilkårene for gravetilladelsen ikke overholder disse.

Bestemmelsen er kun tænkt at skulle anvendes rent undtagelsesvist, og kun hvor ledningsejerens forsinkelser medfører afledte forsinkelser for vejmyndigheden. Bestemmelsen skal først og fremmest motivere til, at der fastsættes realistiske tidsfrister, og at parterne på så tidligt et tidspunkt som muligt drøfter, hvordan forsinkelse kan undgås, eventuelt fristforlængelse, osv.

Det er forudsat, at de forsinkede ledningsarbejder udføres ved en anden entreprenør med faglig indsigt i det pågældende ledningsarbejde.

Praksis

Domme

- [2015-05-19](#) Højesteret (UfR 2015.2854H) – Vintapperrampesagen – forstærkningsarbejder for at undgå flytning af ledning og betydningen af en servitut om ledningens tilstedeværelse på ejendommen.
- [2014-01-14](#) Vestre Landsret – Flytning af ledning i forbindelse med udvidelse af bebyggelse på ejendommen
- [2009-11-27](#) Højesteret (UfR 2010.570H) – Toppevad Bro – Ledningsejer skulle betale for flytning af ledning pga. etablering af fisketrappe
- [2009-09-22](#) Højesteret (UfR 2009.2978H) – M3-sagen – ledninger, der er gæst i en privat ejendom, kan efter ekspropriation kræves flyttet af vejformål
- [2007-09-04](#) Højesteret (UfR2007.3009H) – Flintholm - Blandet vej- og jernbaneformål (Sammenlagt arbejde)
- [2006-02-01](#) Højesteret (UfR 2006.1391H) – Etablering af støjskærme var et vejformål
- [2003-01-23](#) Højesteret (UfR 2003.841H) – privat ledning i vejarealet – vejmyndighed kunne ikke kræve engangsafgift for tilsyn eller løbende afgift for ledningens tilstedeværelse
- 2000-06-23 Vestre Landsret (UfR 2000.2098V) – ledningsejer skulle betale for omlægning af højspændingsledning i forbindelse med indførelse af elektrisk togdrift
- [2013-01-15](#) Overtaksationskommission for Hovedstadsområdet og Bornholm – flytning af transformerstation.
- [2011-09-16](#) Taksationskommissionen for Nord- og Midtjylland – Ledning, der lå som ikke-gæst, skulle på en kort strækning omlægges. Også ikke-gæst efter omlægningen.
- [2004-05-06](#) Kommissarius for Statens ekspropriationer på Øerne – Østamagerbanen – hvem er gæst?

Transport- og bygningsministeriet/VD

- [2012-03-09](#) Transportministeriet – Krav om omlægning af ledning i et areal, der skulle nedlægges som vejareal.

Henvisning til vejregler m.m.

- [Standardvilkår for ledningsarbejder i og over veje](#)
- [DS 475](#) (Norm for etablering af ledningsanlæg i jord 2012-11-19)
- [Udbudsforordningen om ledningsgrave](#)

Illustrationer

Bilag 1: Illustration af bestemmelsen i vejlovens § 73, stk. 3.

